

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av utsökningslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås i syfte att förbättra gäldenärens ställning att utsökningslagen skall ändras så att gäldenären i större omfattning än för närvarande skall få undanta egendom från utmätning och att utmätning av lön kunde avbrytas för viss tid efter att löneutmätning pågått ett år.

Enligt förslaget skall från utmätning undantas bland annat sedvanligt bohag som är i gäldenärens och hans familjs bruk samt personliga föremål enligt skäligen behov. Behövliga arbetsredskap skall undantas oberoende av deras värde, samt föremål som kan jämföras med arbetsredskap till ett belopp som bestäms genom förordning. Djur som

behövs för gäldenärens näringsverksamhet skall undantas till skäligt värde. Gäldenären kunde också bevara värdefull egendom, om han med hjälp av den kan skaffa tillräcklig inkomst.

Om utmätning av lön pågått oavbrutet eller så gott som oavbrutet i ett års tid, skall utmätningsmannen enligt detta förslag avbryta utmätningen för högst två månader under de förutsättningar som anges i lag. Möjligheten till avbrott skulle dock inte gälla utmätning som sker för indrivning av underhållsbidrag till barn.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

MOTIVERING

1. Inledning

I 4 kap. utsökningslagen bestäms om utmätningsförbud och utmätningsbegränsningar som tryggar gäldenärens utkomst. Med stöd av bestämmelserna skall vissa föremål eller en viss del av gäldenärens medel eller lön undantas från utmätning. Den gällande regleringen i 4 kap. utsökningslagen motsvarar inte till alla delar de nutida kraven på skydd för gäldenärer. Stadgandena om gäldenärens rätt att undanta objekt vid utmätning ingår i den totalrevidering av utsökningslagen som är under beredning vid justitieministeriet.

Lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) har ändrats den 1 februari 1997. Skuldsanering kan enligt lagens 9 a § förvägras, om gäldenären saknar betalningsmån

av en orsak som kan anses som tillfällig eller gäldenären inte av en sådan orsak förmår betala mer än ett obetydligt belopp av sina sedvanliga skulder. Lagens 42 § har ändrats så att borgenären kan kräva verkställighet i enlighet med utsökningslagen, ifall gäldenären försummar en betalning enligt betalningsprogrammet och det förlöpt mer än tre månader från försummelsen av betalningen och denna fortfarande inte erlagts.

Revideringen av skuldsaneringslagen ökade behovet av en brådskande delreform gällande rätten till undantag. Då riksdagen godkände nämnda ändring förutsatte den således att regeringen före utgången av februari 1997 skall förelägga riksdagen en proposition gällande ändring av utsökningslagen så att åtminstone bostadslösöre skyddas och frimånadsmodellen tas i bruk.

2. Nuläge och föreslagna ändringar

2.1. Galdenärens rätt till undantag från utmätning

Enligt 4 kap. 5 § 1 mom. utsökningslagen skall från utmätning undantas: 1) för galdenären och hans familj nödiga gång- och sängkläder samt sängar ävensom oundgängliga möbler och husgerådssaker; 2) galdenärens och hans familjs andaktsböcker och andra för andaktsövning avsedda föremål samt läroböcker, fack- och bildningslitteratur; 3) galdenärens och hans hustrus vigsel- och trolovningsringar; 4) nödiga arbetsredskap samt, vid utmätning hos präster, tjänstemän, militärer, läkare och barnmorskor, vad de för tjänstens eller yrkets utövande behöver; ävensom 5) av de förråd, som finns i huset, vad till underhåll för en månad tarvas, ifall sådant finnes för galdenärens utkomst oundgängligt.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadgande om markbeloppet för den egendom som avses i 1 mom. 4 punkten. Nödvändiga arbetsredskap får undantas oberoende av deras värde. Ifall arbetsredskapens värde förblir under det nämnda markbeloppet, får galdenären anvisa att annan egendom istället skall undantas. Galdenären får istället för arbetsredskap undanta annan egendom till motsvarande markbelopp. I slutet av momentet finns ytterligare ett stadgande om att lös egendom som utgör pant inte får undantas, då utmätning sker för den skuld för vilken egendomen utgör säkerhet.

Vid indrivning av underhållsbidrag till barn eller make är galdenärens rätt till undantag mindre omfattande än vad som redogjorts för ovan. Enligt 4 kap. 8 § utsökningslagen skall bestämmelserna i 5 § 1 mom. 2 och 5 punkten samt 2 mom. inte tillämpas vid utmätning av underhållsbidrag, om inte galdenären är familjeförsörjare.

Enligt 9 § lagen om verkställighet av bötesstraff (318/1963) skall, då bötfälld inte har pengar för betalning av sina böter och dessa skall uttagas ur hans övriga egendom, från utmätningen utöver i 4 kap. 5, 6, 7 och 7 a § utsökningslagen avsedd egendom, undantagas sådan fast eller lös egendom, varav den bötfälld och hans make samt egna eller makens barn och adoptivbarn som han försörjer, erhåller sin nödiga bostad och utkomst.

Utmätningsspraxis har varit skälig trots att 4 kap. 5 § utsökningslagen är föråldrad, även om tillämpningsspraxis speciellt i fråga om bohag varierat. Egendom som är nödvändig med avseende på trygghet av utkomsten har inte i tillräcklig mån kunnat undantas.

Enligt 5 kap. 1 § i den svenska utsökningsbalken skall från utmätning undantas 1) föremål som tjänar till galdenärens personliga bruk, till skäligt värde, 2) möbler, husgeråd och annan utrustning, i den mån egendomen är nödvändig för ett hem och dess skötsel, 3) arbetsredskap och annan utrustning som behövs för galdenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning, allt till skäligt värde, 4) föremål med sådant övervägande personligt värde för galdenären att det måste anses uppenbart obilligt att taga egendomen i anspråk, 5) hyresrätt till lägenhet som tjänar galdenären till stadigvarande bostad eller behövs för hans förvärvsverksamhet, 6) bostadsrätt till lägenhet som tjänar galdenären till stadigvarande bostad, såvida ej galdenären vid förvärv av bostadsrätten har åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer eller det med hänsyn till galdenärens behov och bostadsrättens värde är oskäligt att bostadsrätten undantas från utmätning, 7) de tillgångar som skäligen fordras för underhåll åt galdenären i en månads tid. Enligt 5 kap. 2 § utsökningsbalken skall skälig hänsyn tas även till vad galdenärens familj brukar eller behöver. Dessutom skall lyte eller allvarlig sjukdom beaktas. Om egendom som avses i 1—3 punkten har så högt värde att den inte kan undantas, får egendomen med stöd av 5 kap. 4 § utmätas med förbehåll att galdenären efter egendomens försäljning av den behållna köpeskillingen skall få ut ett visst skäligt belopp för att kunna anskaffa vad han behöver i den sålda egendomens ställe.

I propositionen föreslås att galdenärens rätt till undantag skall utvidgas väsentligt. Eftersom 4 kap. 5 § utsökningslagen är så föråldrad är det inte möjligt att endast delvis revidera paragrafen. Därför föreslås en totalrevidering av paragrafen.

4 kap. 8 § utsökningslagen, i vilken galdenärens rätt till undantag begränsas vid utmätning av underhållsbidrag på det sätt som redogjorts för ovan, föreslås bli upphävd. Upphävandet torde inte i väsentlig grad försvaga indrivningen av underhållsbidrag, eftersom det föreslagna skyddet för galdenären

antingen gäller egendom som har ett förhållandevis lågt värde eller baseras på att också borgenärens intressen har beaktats. Det föreslagna skyddet är dessutom till alla delar bundet till förutsättningar som stadgats i lag, medan gäldenären däremot enligt det gällande stadgandet istället för arbetsredskap får undanta sådan egendom han anvisar.

Liksom i det gällande stadgandet omfattar rätten till undantag i förslaget till 4 kap. 5 § till vissa delar också sådan egendom som är i gäldenärens ägo men i andra familjemedlemmars användning. Egendom som är i en annan familjemedlems ägo omfattas däremot av 4 kap. 9 §, i vilken utmätning av egendom som tillhör annan förbjuds. I den gällande paragrafen har begreppet familj inte definierats och ingen definition föreslås heller ingå i det nya stadgandet. Stadgandet uppställer inga hinder för att begreppet familj tolkas mer omfattande än vad som stadgas t.ex. i den ovannämnda 9 § i lagen om verkställighet av bötesstraff.

Gäldenärens rätt till undantag skulle, liksom för närvarande, beaktas på tjänstens vägnar. I praktiken förutsätter dock undantagande av t.ex. ett i 2 punkten avsett föremål med känslvärde, på grund av sakens natur, att rätten till undantagande återopas. Om gäldenären vill avstå från skyddet, kunde han själv sälja sådan egendom som omfattas av skyddet och med hjälp av de influensa medlen amortera på sina skulder. Försäljningen kan dock i enlighet med 39 § äktenskapslagen (234/1929) förutsätta den andra makens samtycke.

Enligt förslaget till 4 kap. 5 § 1 mom. 1 punkt skall från utmätning undantas sedvanligt bohag som är i gäldenärens och hans familjs bruk samt personliga föremål i enlighet med skäligt behov. I 5 § 2 mom. lagen om skuldsanering för privatpersoner finns också ett stadgande som svarar mot den senare delen av punkten.

Genom utmätning av sedvanligt bohag inflyter i allmänhet inte nämnvärda medel till borgenärerna, men genom sådant förfarande kan betydande bruksvärdesförluster åsamkas gäldenären och hans familj. Medan man i det gällande stadgandet har skyddat endast oundgängliga möbler och husgerådssaker, strävar man i förslaget efter att utvidga skyddet för bostadslösöre så att det bohag som vid respektive tidpunkt kan anses som sedvanligt skulle undantas. Avsikten är att utmätningssmannen inte skulle behöva utreda

vad som är skäligt för gäldenären och hans familj, utan att sedvanligt bohag alltid skulle undantas från utmätning. Bohaget skall vara i gäldenärens och hans familjs bruk. Om bostadslösöret befinns uppenbart övergivet t.ex. i samband med en vräkning, kunde det utan hinder av stadgandet utmätas.

Till sedvanligt bohag hör möbler, med undantag för kvalitetsmöbler. Också de flesta hushållsmaskiner, såsom kylskåp, frys, diskmaskin, tvättmaskin, dammsugare, spis och mikrovågsugn, utgör sedvanligt bohag. Sedvanligt bohag som har samband med fritidssysselsättning, såsom en vanlig färg-TV och radio, skall undantas från utmätning. Annan underhållningselektronik, såsom video- och stereoanläggningar eller datorer kan däremot i allmänhet inte anses som sedvanligt bohag. Utmätning av underhållningselektronik och övrig motsvarande egendom kan dock förhindras med stöd av förbudet mot gagnlös utmätning då apparaterna på grund av sin ålder och sitt skick har ett lågt värde. I en barnfamilj kan en dator bevaras med stöd av 3 punkten, om den kan anses som skol- eller studieförnödenhet. Också böcker och olika upptagningar kan anses utgöra sedvanligt bohag. Till exempel en sedvanlig mängd bildnings- och skönlitteratur borde lämnas utanför utmätningen.

Personliga föremål är bland annat kläder, förlovnings- och vigselringar, klockor, smycken, andaktsböcker och andra för andaktsövning avsedda föremål samt hobbyredskap. Personliga föremål är också olika hjälpmedel som behövs på grund av sjukdom eller skada.

Föremål avsedda för personligt bruk skulle få undantas då de motsvarar ett skäligt behov. Vid prövningen borde man beakta gäldenärens och hans familjs behov samt egendomens värde. Vid bedömningen av vilket behov som kan anses skäligt skall man utföra en helhetsprövning. Om t.ex. värdet av ett enstaka smycke eller hobbyredskap är så högt att det inte kan anses motsvara ett skäligt behov, kunde föremålet utmätas och säljas. Om däremot gäldenären har så mycket smycken eller hobbyredskap att de som helhet inte kan anses motsvara ett skäligt behov, får en del av dem utmätas. I enlighet med den princip som framgår av 4 kap. 4 § utsökningslagen, borde man i det sistnämnda fallet sträva efter att utmäta egendom i enlighet med gäldenärens anvisning.

Av humana skäl borde sådana föremål

som har ett speciellt stort personligt känslvärde lämnas utanför utmätningen. Även i dessa fall borde dock egendomens värde beaktas. Som momentets 2 punkt föreslås ett stadgande enligt vilket man från utmätning skall undanta föremål som har ett speciellt stort känslvärde för gäldenären eller hans familj, om undantagandet av föremålen med beaktande av deras värde kan anses skäligt. Till exempel keldjur som finns i gäldenärens familj skall i allmänhet inte utmätas. Det skulle också vara möjligt att få undanta till exempel priser. En samling som uppkommit som resultat av gäldenärens långvariga samlarhobby kunde bevaras, om inte samlingen eller ett enstaka föremål som hör till den har ett speciellt högt värde.

Enligt momentets 3 punkt skall de arbetsredskap som gäldenären behöver undantas oberoende av deras värde. Stadgandet motsvarar gällande lag. Med arbetsredskap avses utöver egentliga verktyg också t.ex. en mikrodator samt behövliga program, ifall arbetet utförs med hjälp av denna. I enlighet med rättspraxis har man i propositionen utgått från att bilar och övriga motorfordon inte är egentliga arbetsredskap.

Det kan inte anses motiverat att gäldenären för andras än sitt eget bruk skulle få undanta arbetsredskap som är i hans ägo. Var och en skall med sina egna inkomster finansiera sina behövliga arbetsredskap. Skol- och studieförnödenheter skulle däremot få undantas också för att användas av en familjemedlem. Med skol- och studieförnödenheter avses läroböcker som motsvaras av examenskraven och därmed jämförbara övriga föremål.

Utöver egentliga arbetsredskap skall man med stöd av momentets 4 punkt undanta föremål som kan jämföras med arbetsredskap till ett belopp som stadgas genom förordning samt djur som behövs för gäldenärens näringsverksamhet till ett skäligt värde. Undantagandet förutsätter dock i båda fallen att egendomen är nödvändig för tryggnad av uppehållet för gäldenären och de familjemedlemmar som han försörjer.

Ett med arbetsredskap jämförbart föremål kunde vara t.ex. en bil. Upphållet kan förutsätta att en bil bevaras, om bilen är ett centralt hjälpmedel med avseende på yrket, såsom för en försäljningsrepresentant. Gäldenären skulle få bevara sin bil också då den på grund av bristfällig samfärdsel är nödvändig för arbetsresor eller för ordnande

av dagvård för barnen under arbetstiden. Också central facklitteratur utgör sådan egendom som avses i 4 mom. Till stadgandets tillämpningsområde hör också det fall där gäldenären vid tidpunkten för utmätningen tillfälligt är arbetslös, men strävar efter att hitta arbete, och arbetets utförande eller arbetsresorna skulle förutsätta användning av bil eller annat fortskaffningsmedel.

Undantagandet gäller däremot inte egendom som endast en medlem av gäldenärens familj behöver för att trygga sin utkomst. Om gäldenären till exempel äger en bil som är i hans makes bruk, kan den utmätas, om inte gäldenären själv behöver den för att trygga uppehållet för sig själv eller för dem som är han försörjer. Om maken är ekonomiskt oberoende av gäldenären, kan det anses motiverat att maken själv skaffar sig sådana föremål som är nödvändiga för tryggnad av hans utkomst.

Om gäldenären med hjälp av ett föremål som är jämförbart med arbetsredskap erhåller inkomst som med avseende på hans utkomst är obetydlig, kan det inte anses motiverat att han skulle få undanta ens det belopp som stadgas i förordning.

Med avvikelser från vad som föreslås gällande arbetsredskap, skulle ett i 4 punkt avsett föremål som kan jämföras med arbetsredskap inte få undantas oberoende av sitt värde, utan värdet av den egendom som får undantas skall fastställas genom förordning. Vid beredningen har man som utgångspunkt haft 10 000—15 000 mk. Gränsen kunde vara uppdelad så att den av särskilda skäl också kunde vara en aning högre än detta. Avsikten är att det penningbelopp som skall anges i förordning skulle motsvara värdet av en enkel med ändå användningsduglig bil. Om gäldenären har flera sådana föremål som avses i punkten, skall deras gemensamma värde underskrida det värde som anges i förordning.

Om ett med arbetsredskap jämförbart föremål som är nödvändigt för tryggnad av uppehållet till sitt värde uppenbart överskrider den gräns som stadgas i förordning, skall det utmätas och ett skäligt belopp av försäljningspriset returneras till gäldenären i enlighet med det föreslagna 3 mom.

Med stöd av den föreslagna 4 punkten skall också djur som behövs för gäldenärens näringsverksamhet undantas till skäligt värde, om de är nödvändiga för tryggnad av uppehållet för gäldenären och dem som han

försörjer. Det måste från fall till fall bedömas vilket antal djur som kan anses skäligt.

Om gäldenärens yrke eller näring förutsätter värdefull egendom, är det inte möjligt att byta ut denna mot egendom vars värde underskrider den gräns som stadgas i förordning. Som exempel kan nämnas en taxi- eller lastbilschaufför eller en gäldenär som utför entreprenad med hjälp av jordtransport- eller skogsarbetsmaskiner. Om gäldenärens näring är ekonomiskt lönsam, skulle det vara oskäligt och oändamålsenligt ifall han inte fick fortsätta med sin verksamhet. Man måste dock uppställa särskilda krav på näringens lönsamhet, innan man med tanke på borgenärerna kan anse det motiverat att värdefull egendom inte realiserar genom utmätning. I enlighet med den föreslagna 5 punkten kunde gäldenären bevara föremål som är jämförbara med arbetsredskap samt djur som behövs för hans näringsverksamhet oberoende av deras värde, om gäldenären med hjälp av dem kan skaffa tillräckligt med utmättningsbar egendom för att sökandens fordran skall bli betald. En förutsättning skulle också vara att undantagandet inte heller i övrigt kan anses strida mot sökandens intresse.

I en del av de ifrågasvarande fallen skulle gäldenärens inkomst utmätas såsom näringsinkomst i enlighet med 4 kap. 8 a §. Det nämnda stadgandet gör det möjligt att förhållandevis fritt avtala med gäldenären om vilken andel av inkomsten som skall utmätas. Den egendom som skall bevaras borde vara så lönande att den inkomst den inbringar räcker till det nödvändiga uppehållet för gäldenären och de familjemedlemmar som han försörjer, samt till de utgifter som förorsakas av verksamheten. Dessutom skall tillräckliga medel inflyta till borgenärerna. Såsom utgift förorsakad av verksamheten anses förutom egentliga kostnader också skatter och andra lagstadgade förpliktelser. Säsongvariationerna i inkomsterna borde beaktas. Den i 32 § 2 mom. utsköningsförordningen stadgade ettårstiden för redovisning skall inte tillämpas, eftersom den gäller verkställande av utmätning och försäljning. Som allmän regel kan anses att ju värdefullare egendom gäldenären skulle få bevara, desto mer sådan inkomst som också borgenärerna får del av borde egendomen inbringa. Vid bedömningen av inkomstens tillräcklighet borde inkomsten jämföras med det belopp som sökanden sannolikt skulle

erhålla om egendomen skulle säljas. Vid bedömningen borde man beakta eventuella äganderättsförbehåll och andra fordringar som åtnjuter säkerhetsrätt. Om det mot föremålet riktas förhållandevis stora fordringar som åtnjuter realsäkerhetsrätt skulle det ofta vara ändamålsenligt att bevara föremålet då sökanden är en borgenär som saknar säkerhet.

Vid prövningen av inkomstens tillräcklighet borde man beakta förutom inom vilken tid skulden skulle bli betald, också hur mycket värdet av den egendom som skall undantas skulle sjunka under den sagda tiden.

Stadgandets tillämpning förutsätter att tillräckligt med utmättningsbar inkomst kan utmätas. Stadgandet gäller inte den situation där gäldenärens näring inbringar utmättningsbar egendom, men denna inte kan utmätas t.ex. på grund av avsaknad av medverkan från gäldenärens sida.

Undantagandet skulle inte få ske i strid med sökandens intresse. Om sökandens fordran t.ex. hotas av preskription eller hans ställning skulle försvagas till följd av att nya utmätningar väntas, kan egendomen utmätas och säljas utan hinder av stadgandet.

Med sökandens samtycke kunde, enligt den föreslagna 5 punkten, ett föremål som är nödvändigt för tryggnad av utkomsten undantas oberoende av dess värde och avkastning. Om det finns flera sökande, måste alla ge sitt medgivande till undantagandet.

Om föremålet är värdefullt eller om det föreligger försäkringsfara eller om det skulle vara möjligt att byta ut föremålet mot ett billigare, kunde man förfara på det sätt som föreslås i 4 mom.

Som paragrafens 1 mom. 6 punkt föreslås ett stadgande som motsvarar 1 mom. 5 punkten i dess gällande lydelse. Med stöd av denna punkt skall gäldenären av penningmedel eller annan motsvarande egendom få undanta det belopp som under en månads tid behövs för det nödvändiga uppehållet för gäldenären och de familjemedlemmar som han försörjer, om inte gäldenären har annan inkomst som täcker detta behov. Till gäldenärens förfogande borde såsom disponibla medel således alltid lämnas ett penningbelopp med vilket han förmår täcka de oundvikliga kostnaderna för följande månad, såsom mat och hyra. Också underhållsskyldighet skall beaktas, även då den gäller en person som inte bor hos gäldenären.

Gäldenären får med stöd av 4 kap. 7 a § bevara de medel som han innehar och som härrör sig från ett sådant periodiskt utgående tillgodohavande som inte får utmätas. Medlen får inte utmätas till den del de motsvarar tiden som återstår till följande utbetalningsdag. Också de i 7 a § avsedda medlen skall beaktas vid tillämpningen av den föreslagna 6 punkten. De får dock inte utmätas ens då de överskrider det belopp som med stöd av 6 punkten får undantas.

Enligt paragrafens 2 mom. skall också andra än i 1 mom. avsedda föremål undantas från utmätning, om undantagandet kan anses godtagbart på grund av gäldenärens eller en familjemedlems sjukdom eller skada. I sociallagstiftningen finns talrika ovillkorliga utmätningförbud. På grund av sjukdom eller skada kan man undanta t.ex. hjälpmedel som behövs i hemmet samt färdmedel som ökar rörelseförmågan eller underlättar det dagliga livet i övrigt, även då det inte i annan lag stadgats att de får undantas. På grund av sjukdom eller skada kunde man inte undanta egendom som saknar betydelse med avseende på sjukdomen eller skadan. Om egendomen med avseende på sitt användningsändamål skulle vara mycket värdefull, kan undantagandet inte anses godtagbart.

Stadgandet i gällande 2 mom. i 4 kap. 5 § om att sådan lös egendom som ugör säkerhet inte kan undantas då man driver in den skuld för vilken egendomen utgör säkerhet, föreslås ingå i paragrafens 2 mom.

Som paragrafens 3 mom. föreslås ett stadgande som gäller det förfarande där en del av försäljningspriset skall returneras till gäldenären. Stadgandet skulle gälla sådana i 4 punkten avsedda, med arbetsredskap jämförbara föremål som är nödvändiga för tryggnade av uppehållet och vilkas värde uppenbart överstiger det penningbelopp som stadgas i förordning. Enligt stadgandet kan föremålen i dessa fall utmätas och säljas under försättning att ett skäligt penningbelopp returneras till gäldenären för anskaffning av ersättande föremål.

Stadgandet skulle däremot inte gälla sådana föremål som hör till bohaget men som inte kan anses sedvanliga, och inte heller personliga föremål som på grund av sitt värde inte omfattas av rätten till undantag. I fråga om dessa föremål vore det ytterst svårt att fastställa vilket belopp som skall returneras. Gäldenären kan vid behov redan före

utmätningen, inom de gränser som 39 § äktenskapslagen uppställer, själv ombesörja utbyte av sådan egendom som han nödvändigtvis behöver mot billigare egendom.

För att man skall kunna förfara i enlighet med det föreslagna 3 mom., borde värdet av den egendom som avses där uppenbart överstiga det penningbelopp som stadgas genom förordning. Kravet beror på att föremålets försäljningspris skall täcka förutom det belopp som skall returneras till gäldenären, också de kostnader som förorsakas av försäljningen, samt en eventuell fordran på basis av säkerhetsrätt. Dessutom skall mer än ett ringa belopp inflyta till borgenärerna. Om inte en så stor köpesumma i strid med utmätningssmannens uppskattning skulle erbjudas för egendomen, borde man avstå från försäljningen. Utmätningssmannen kunde då genom självrättelse återkalla utmätningen med stöd av 9 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten utsökningslagen. Det skulle då vara möjligt att med stöd av 8 kap. 9 § utsökningslagen lämna de kostnader som förorsakats av försäljningsförsöket staten till last.

I stadgandet föreslås inga säkerhetsåtgärder eller sanktioner för den händelse att gäldenären istället skaffar något annat än ett ersättande föremål eller använder de medel som returnerats till honom till konsumtion. Eftersom det belopp som skall returneras borde vara skäligt och i varje fall underskrida det belopp som stadgats i förordning, har det inte ansetts motiverat att skapa ett separat kontrollsystem med tanke på eventuella fall av missbruk. Utmätningssmannen kan således registrera utmätningssärendet såsom avslutat efter att han returnerar penningbeloppet till gäldenären och redovisat behållningen för borgenärerna. Om gäldenären med de returnerade medlen skaffar egendom som inte kan undantas, kan egendomen senare utmätas hos honom på basis av en ny ansökan.

Utmätningssmannen skall enligt 3 mom. i utmätningssprotokollet anteckna beslutet gällande det penningbelopp som skall returneras till gäldenären. Penningbeloppet skall antecknas också i den anmälan om utmätningen som avses i 3 kap. 32 § 2 mom. På detta sätt skulle man försäkra sig om att gäldenären erhåller information om storleken av det penningbelopp som skall returneras. Det skall vara möjligt att före försäljningen i enlighet med 9 kap. rätta beslutet om det belopp som skall returneras, ifall ny utred-

ning erhålls om värdet av den ersättande egendomen.

Med stöd av 1 mom. 5 punkten i den föreslagna paragrafen, får gäldenären bevara ett föremål som är nödvändigt för tryggnad av utkomsten, och med hjälp av vilket han får tillräckligt med utmätningsbar inkomst. Ett dylikt föremål kan ha ett avsevärt värde. Det kan dock inte anses motiverat att gäldenären i alla situationer skulle få undanta sådan egendom utan något förfarande som tryggar egendomens bevarande. Av denna anledning föreslås att i paragrafen skall ingå ett 4 mom. med stöd av vilket utmätningsmannen skulle få utmäta ett i 5 punkten avsett föremål, under förutsättning att utmätningen är motiverad på grund av föremålets värde eller försörjningsfara eller av någon annan orsak. Föremålet skulle dock inte få säljas så länge som inkomsten kan utmätas på det sätt som avses i 5 punkten. Försäljning skulle inte heller få ske då sökanden redan gett sitt medgivande till att föremålet undantas. I ovan nämnda fall skulle det vara fråga om en s.k. säkerställande utmätning. Avsikten med denna är inte att leda till försäljning av föremålet, utan att möjliggöra fortbeståndet av gäldenärens näring, underställd i 4 kap. 30 § utsökningslagen stadgad begränsad föfoganderätt.

Ett föremål som avses i 1 mom. 5 punkten kan vara alltför värdefullt med avseende på sitt användningsändamål. Gäldenären använder t.ex. en bil värd 200 000 mark som taxi, men skulle erhålla samma utkomst med en bil värd 100 000 mark. I en dylik situation skulle det vara förnuftigt att kunna realisera det värde som överstiger föremålets användningsändamål och att gäldenären kunde fortsätta sin verksamhet med motsvarande billigare egendom.

Utmättningsmannen kan dock inte på tjänstens vägnar ordna utbyte eftersom detta, t.ex. med tanke på situationer då det föreligger fel i vara, skulle vara svårt att anpassa till myndigheters verksamhet.

Av denna anledning borde alla de parter vilkas intresse ärendet berör, avtala om utbyte mot billigare egendom.

Det är inte tillräckligt att sökanden och gäldenären avtalar om saken, utan hänsyn skall också tas till de anspråk som på basis av säkerhetsrätt riktas mot den egendom som skall säljas. Förfarandet skulle förutsätta medgivande av en försäljare som förbehållit sig äganderätten. Medgivande förut-

sätts också av en innehavare av pant- eller retentionsrätt, i enlighet med den princip som framgår av 4 kap. 12 §, dock endast i det fall att hans fordran inte i sin helhet blir täckt med hjälp av de influtna medlen. Om företagsinteckning fastställts i gäldenärens egendom, skall utmätningsmannen i enlighet med 14 § 3 mom. företagsinteckningslagen (634/1984) och 5 kap. 7 a § 1 mom. utsökningslagen pröva om den återstående intecknade egendomen räcker till full säkerhet för företagsinteckningens innehavare. Ifall den inte räcker, förutsätter bytesförfarandet också medgivande av företagsinteckningens innehavare.

Om parterna uppnår avtal om bytet och dess villkor, kunde utmätningsmannen ge gäldenären tillstånd att byta ut föremålet. Då byte sker skall utmätningen av föremålet förfalla och utmätningen skall med stöd av lag anses gälla den behållning som erhållits vid bytet och den egendom som ersatt den förra. Utmättningsmannen borde ombesörja bland annat behövliga registeranteckningar i samband med utmätningen och komplettering av det tidigare utmätningsprotokollet. Oberoende av att tidpunkten för bytet antecknas såsom utmätningsstidpunkt för penningmedlen och det ersättande föremålet, skulle bytet inte förorsaka ett sådant avbrott i utmätningsförfarandet som skulle ha betydelse med avseende på fordringars preskription eller den ordning i vilken borgenärerna får betalning. Till dessa delar skall utmätningsrättsverkningar gälla från tidpunkten för utmätning av det föremål som överlåtits vid bytet. Efter bytet skall utmätningsmannen fördela medlen i enlighet med lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1578/1992), med beaktande av eventuell säkerhetsrätt. Om parterna också avtalar om hur behållningen skall fördelas, skall utmätningsmannen handla i enlighet avtalet.

2.2. Utmätning av lön

Med avseende på gäldenärens utkomstskydd görs i utsökningslagen ingen skillnad mellan kort- eller långvarig utmätning av lön. I utsökningslagstiftningen har den tid under vilken utmätning av lön kan fortgå inte begränsats. Det har inte förts statistisk över de genomsnittliga tider som löneutmätning pågått. Justitieministeriet har dock låtit

utföra en särskild utredning gällande denna fråga. Enligt utredningen varade år 1995 ungefär 55 % av betalningsförbuden för utmätning av lön och pension under 6 månader. Ungefär 20 % varade 6—12 månader och ungefär 25 % över ett år.

Vid utmätning av lön har skyddet för gäldenären ordnats i första hand genom att utmätningen begränsats att gälla endast en del av lönen. Gäldenären får således undanta en del av lönen till sitt eget förfogande. Enligt 4 kap. 6 § 1 mom. utsökningslagen skall av gäldenärens lön från utmätning undantas två tredjedelar av vad som av lönen hänför sig till tiden mellan utmätningen och följande löneutmätningdag. I momentet finns också ett skyddsstadgande gällande s.k. inkomstgränsutmätning, enligt vilket hos gäldenären inte får utmätas mer än tre fjärdedelar av den del av lönen som överstiger den skyddsandel som stadgats i förordning. Vid indrivning av underhållsbidrag kan man utmäta även en större del av lönen än vad som nämnts ovan. Den skyddsandel som stadgas i förordning skall dock alltid lämnas hos gäldenären.

Om gäldenärens betalningsförmåga till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller av annan särskild orsak är väsentligt nedsatt, får den del av lönen som skall undantas från utmätning, tills vidare eller för viss tid, med stöd av 4 kap. 6 a § bestämmas till större belopp än vad som enligt 6 § skulle vara möjligt.

I *Sverige* har stadgandena om utmätning av lön reformerats från och med den 1 april 1996. Då frångick man den tidigare bestämmelsen, enligt vilken utmätning av lön inte fick pågå längre än sex månader under ett och samma år. Tidigare fanns vid sidan av löneutmätning ett löneinnehållnings- eller införsel-förfarande för indrivning av bl.a. underhållsbidrag och skatter, vilket inte berördes av den sagda tidsbegränsningen. I *Sverige* tar man vid utmätning av lön hänsyn till bostadskostnaderna samt övriga levnadskostnader som överstiger det s.k. normalbeloppet, såsom kostnader som förorsakas av arbetsresor och sjukdom. I motsats till vad som är möjligt i *Finland* kan den överstigande delen utmätas i sin helhet. Kronofogdemyndigheten kan avbryta utmätningen på begäran av någondera parten. På begäran av gäldenären får anstånd dock beviljas endast om sökanden medger det eller om det föreligger särskilda skäl. Anståndet skall i regel

vara kortvarigt och det skall inte beviljas upprepade gånger.

Eftersom utmätning av lön är ett förhållandevis effektivt indrivningssätt och då en del av löneutmätningarna i det gällande ekonomiska läget fortgår länge, har det blivit nödvändigt att överväga lättnader i förfarandet för utmätning av lön, speciellt för de gäldenärer vilkas ekonomiska situation blivit trängd till följd av långvarig löneutmätning.

Det föreslås att ett nytt 2 mom. skall bifogas till 4 kap. 6 a § utsökningslagen, enligt vilket utmätningens mannen, då utmätning av lön pågått oavbrutet eller nästan oavbrutet under ett års tid, på begäran av gäldenären skall avbryta utmätningen för en eller flera månader under det följande året ("frimånader"). Med det följande året avses inte ett kalenderår, utan de 12 månader som följer efter framställandet av begäran. Den gällande 6 a § skulle förbli i kraft såsom paragrafens 1 mom.

Avsikten med det föreslagna 2 mom. är att erbjuda lättnader uttryckligen för de gäldenärer vars lön länge varit föremål för utmätning. Enligt förslaget kunde utmätningen avbrytas då den pågått i ett år. Då skulle uppskattningsvis en fjärdedel av de betalningsförbud gällande utmätning av lön och pension som vid respektive tidpunkt är i kraft på en gång omfattas av stadgandets tillämpningsområde, vilket betyder att stadgandet skulle beröra nästan 20 000 gäldenärer. Avsevärt flera gäldenärer skulle årligen omfattas av stadgandets tillämpningsområde.

Ifall gränsen skulle utgöras av en kortare tid än ett år, skulle tiderna för utmätning av lön förlängas också vid utmätning av relativt små fordringar. En förlängning av den tid utmätning pågår skulle å andra sidan innebära att gäldenären skulle vara tvungen att betala mer dröjsmålsränta. I sådana fall då det är fråga om en förhållandevis liten skuld, talar även förebyggandet av överskuldssättning för att skulden skall kunna indrivas relativt effektivt.

I utsökningslagstiftningen är det inom det gällande systemet inte möjligt att ingripa i den dröjsmålsränta som skall betalas på fordringar. Utsökningsmyndigheterna verkställer den betalningsskyldighet som framgår av utsökningsgrunden inklusive den ränta som fastställts där, utan att ingripa i fordringsrätten. En frimånad har samma verkan i förhållande till dröjsmålsräntan som om man redan då löneutmätning inleddes varje månad

skulle ha lämnat en motsvarande del av gäldenärens lön utanför utmätningen.

För att få en eller flera frimånader krävs det enligt förslaget att utmätningen har pågått oavbrutet eller nästan oavbrutet i över ett år. En kortvarig paus t.ex. på några veckor i samband med byte av arbetsplats skulle inte avbryta tiden. Nuförtiden är det normalt att arbetsförhållandena är kortvariga och att gäldenären mellan arbetsförhållandena erhåller arbetslöshetsersättning. Gäldenärens tjänstbundna arbetslöshetsdagpenning är i allmänhet utmätningsskyddad. Den i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) avsedda självrisktiden på sju dagar som föregår erhållandet av arbetslöshetsdagpenning skulle inte avbryta ettårstiden. Tiden skulle inte heller avbrytas av ett sådant avbrott som beviljats med stöd av den föreslagna paragrafen. Ett stadgande om detta föreslås ingå i paragrafen som dess 4 mom. Således skulle det också under frimånaderna samlas tid som berättigar till följande frimånader.

På den lön som inlutit under avbrottet skulle man kunna tillämpa den princip som framgår av 4 kap. 7 a §, enligt vilken sådana medel som är underställda utmätningförbud inte heller senare får utmätas hos gäldenären till den del som de motsvarar den del som återstår av frimånaden.

Det föreslagna stadgandet skulle inte tillämpas på utmätning av näringsinkomst. Vid utmätning av näringsinkomst erbjuds tillräckligt med spelrum till förmån för gäldenären genom stadgandet i 4 kap. 8 a § 2 mom., enligt vilket även en större del än 5/6 kan undantas från utmätning, om gäldenärens betalningsförmåga till följd av underhållsskyldighet eller sjukdom eller av någon annan särskild orsak är väsentligt nedsatt.

Avbrottet skulle förutsätta begäran av gäldenären. Till god utmätningssed hör att utmätningssedemånnen, åtminstone då gäldenären tar kontakt, informerar gäldenären om möjligheten till avbrott.

Det har inte i detta skede ansetts påkallat att införa ett stadgande om sökandens rätt att få löneutmätningen avbruten. Sökanden kan, om han så önskar, begära att utmätningen återkallas och senare ansöka om ny utmätning.

Beviljandet av avbrott förutsätter enligt förslaget till 2 mom. 1 punkten att i gäldenärens disposition efter utmätningen endast blivit kvar ett i 6 § 3 mom. avsett penningbelopp, dvs. den skyddsandel som stadgas i

förordning eller ett belopp som endast i ringa mån överskrider skyddsandelen. Det är klart att det att man i ett år har levtt på skyddsandelen eller på en summa som endast en aning överstiger denna, i allmänhet leder till att man t.ex. inte ens kunnat göra grundanskaffningar till hemmet, eftersom hela den disponibla delen av lönen har använts till mat, hyra och andra basutgifter.

Också då gäldenären efter utmätningen till sitt förfogande har mer än ett ringa belopp, dvs. då utmätningen har verkställts i enlighet med 1/3-regeln, är det möjligt att största delen av de medel som förblir i gäldenärens disposition går åt till kostnader som försorkas t.ex. av boende eller arbetsresor. Därför föreslås i 2 punkten ett stadgande, enligt vilket avbrott skall beviljas också då gäldenärens oundvikliga levnadskostnader är höga i relation till det penningbelopp som förblir i hans disposition. Också sedvanliga boendekostnader kan kräva en anmärkningsvärt stor del av den lön som återstår för gäldenären efter utmätningen, särskilt då gäldenären inte är berättigad till bostadsstöd. Det föreslagna stadgandet skulle kunna tillämpas också i dylika situationer. Om däremot gäldenärens boendekostnader och andra kostnader utan godtagbar orsak är osedvanligt stora, kan levnadskostnaderna inte beaktas. Detta följer av att endast oundvikliga utgifter beaktas enligt stadgandet.

Gäldenären skall dock inte ha rätt till frimånader, om samma levnadskostnader i tillräcklig mån redan har beaktats i enlighet med 1 mom., dvs. den del av lönen som skall utmätas av samma orsak med stöd av 1 mom. har fastställts vara mindre än normalt.

Avbrott borde i enlighet med det föreslagna momentets 3 punkt beviljas också då det finns en annan särskild orsak till avbrottet. Avbrott kunde beviljas t.ex. för en engångsanskaffning som är viktig för gäldenären eller hans familj, såsom anskaffning av glasögon eller en hushållsmaskin. Det skulle vara särskilt motiverat att bevilja frimånader ifall gäldenären därigenom kunde göra anskaffningar med hjälp av vilka han kunde förbättra sina utkomstmöjligheter.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. får utmätningen utan medgivande av sökanden avbrytas för högst två månader per år. Om gäldenärens lön utbetalas med oregelbundna intervaller eller om lönen varierar i storlek då den utbetalas regelbundet, skulle utmätningssedemånnen utan medgivande

av sökanden få avbryta utmätningen för högst en tid som motvarar två månader. Eftersom det vid utmätning av lön då det finns flera sökande utfärdas ett gemensamt betalningsförbud, skulle stadgandet förutsätta medgivande av alla sökande.

Om gäldenärens inkomster inflyter mycket oregelbundet, kan det vara svårt att göra en noggrann uppskattning av vilken tid avbrottet skulle motsvara om inkomsterna skulle inflyta regelbundet. Utmätningssmannen skulle vara berättigad att anta, ifall inte annat yppas i samband med ärendet, att gäldenärens inkomster i genomsnitt fortsätter i samma storleksklass som tidigare. Om gäldenären senare blir arbetslös, kan det gå så att han enligt en bedömning i efterhand utan medgivande av sökanden beviljats avbrott för en längre tid än vad som motsvarar två månader. Stadgandet kunde i allmänhet inte tillämpas som sådant i det fall att gäldenären betalas lön endast en eller två gånger per år. I dessa fall skulle utmätningssmannen inte kunna ändra på betalningsförbudet. Man kunde dock förfara så att utmätningssmannen, innan medlen redovisas till borgenärerna, returnerar den del av lönen som motsvarar avbrottet till gäldenären.

I oklara fall borde utmätningssmannen förhöra sig om storleken av den lön som gäldenären kommer att erhålla under frimånaderna. Ifall gäldenären uppger falska uppgifter för utmätningssmannen kan han göra sig skyldig till gäldenärsbedrägeri i enlighet med 39 kap. 2 § strafflagen (39/1889). Det föreligger inte hinder för att gäldenären som frimånad t.ex. får en sommarmånad och således utöver månadens lön också kunde tillgodogöra sig eventuell semesterpenning. Om det beviljas mer än en frimånad, kan de beviljas antingen efter varandra eller vid olika tidpunkter under året. Man kan tänka sig ett förfarande, där gäldenären beviljas en semestermånad och december som frimånader.

Avbrott av löneutmätning verkställs genom att gäldenärens arbetsgivare, i enlighet med vad som stadgats i 4 kap. 18 b § utsökningslagen, tillställs en skriftlig ändringsansökan gällande betalningsförbudet.

Enligt den föreslagna paragrafens 5 mom. skulle löneutmätning där betalningsförbud gäller för indrivning av underhållsbidrag till barn, lämnas utanför stadgandets tillämpningsområde. Eftersom betalningsförbudet inte kan spjälkas upp, utan det utfärdas gemensamt för alla skulder som skall indrivas,

kunde avbrott inte heller beviljas till den del det är fråga om en annan fordran än underhållsbidrag till barn. Det saknar betydelse om underhållsbidraget till barn har förmånsrätt eller inte eller om det betalas på grund av underhållsskyldighet eller som skadestånd. Eftersom barnets behov av underhåll är fortgående, kan den föreslagna begränsningen motiveras med vägande sociala skäl. Stadgandet gäller inte underhållsbidrag till make.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Då gäldenären enligt förslaget i större omfattning än för närvarande skulle få undanta egendom från utmätning, skulle det belopp som inflyter till borgenärerna minska en aning. Antingen har dock den egendom som avses i det föreslagna 4 kap. 5 § 1 mom. ett förhållandevis lågt värde eller, ifall egendomen är värdefull, kan borgenärernas intressen tryggas.

Med stöd av de gällande stadgandena har man kunnat utmäta och sälja t.ex. en yrkesbilists bil. Borgenärerna har som engångsprestation kunnat få ett relativt stort belopp, men gäldenären har eventuellt blivit arbetslös. Enligt förslaget skulle gäldenären få behålla också ett värdefullt föremål som är jämförbart med arbetsredskap och fortsätta utöva sin näring eller sitt yrke. Sökandens intresse har dock tryggats genom kravet på att det då skall inflyta tillräckligt med inkomst för att hans fordran skall bli betald.

Den föreslagna möjligheten att bevilja avbrott för viss tid i samband med utmätning av lön skulle innebära att de genomsnittliga tiderna för de löneutmätningar som pågår i över ett år i viss mån förlängs. Arrangemanget skulle i princip inte medföra några slutliga förluster för borgenärerna, eftersom det på den obetalda summan inflyter dröjsmålsränta också under den tid avbrottet pågår. Då gäldenären är allvarligt överskuldssatt, kan dock beviljandet av avbrott i praktiken innebära en slutlig förlust för borgenärerna.

En del av utmätningssgäldenärerna, men enligt rådande uppfattning dock en klar minoritet, måste ty sig till utkomststöd på grund av utmätningen. Utvidningen av skyddet vid utmätning på det sätt som föreslås samt möjligheten att avbryta långvarig löneutmätning är ägnade att förbättra gäldenärernas situation.

närernas ekonomiska möjligheter på ett sätt som torde minska behovet av utkomststöd.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid justitieministeriet såsom tjänsteuppdrag.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Den föreslagna 5 § i 4 kap. vilken gäller rätt till undantag skall inte tillämpas, om utmätning har verkställts innan denna lag

trätt i kraft. I annat fall skulle man tvingas återkalla olika långt framskridna utmätningförrättningar, vilket i praktiken skulle förorsaka många slags problem och oklarhet. Det saknar betydelse om utmätningen vunnit laga kraft. Egendom som har utmätts med stöd av de tidigare stadgandena kan således säljas fastän motsvarande egendom enligt de nya stadgandena inte kunde utmätas. Stadgandena i 4 kap. 6 a § 2—5 mom. vilka gäller avbrytande av löneutmätning, kunde däremot tillämpas också då utmätning verkställts innan lagen trätt i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av utsökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895) 4 kap. 8 §, sådan den lyder i lag 394/1973,
ändras 4 kap. 5 §, sådan den lyder i lagarna 98/1932 och 366/1961, samt
fogas till 4 kap. 6 a §, sådan den lyder i nämnda lag 394/1973, nya 2—5 mom. som följer:

4 kap.

Om utmätning

5 §

Från utmätning skall undantas:

1) sedvanligt bohag som är i gäldenärens och hans familjs bruk samt personliga föremål i enlighet med skäligt behov,

2) föremål som är av särskilt stort känslvärde för gäldenären eller hans familj, om undantaget med hänsyn till föremålets värde kan anses skäligt,

3) arbetsredskap som gäldenären behöver samt skol- och studieförnödenheter som gäldenären eller medlemmar av hans familj behöver,

4) föremål som kan jämföras med arbetsredskap, till ett belopp som fastställs genom förordning och djur som behövs för gäldenärens näringsverksamhet, till ett skäligt värde, om de är nödvändiga för att trygga uppehållet för gäldenären och de familjemedlemmar som han försörjer,

5) i 4 punkten avsedd egendom oberoende av dess värde, om gäldenären med hjälp av den erhåller tillräckligt med utmätningssbar inkomst för betalning av sökandens fordran och undantaget inte heller i övrigt kan anses strida mot sökandens intresse, eller om sökanden samtycker till undantaget, samt

6) av gäldenärens penningmedel eller annan motsvarande egendom det belopp som under en månads tid behövs för det nödvändiga uppehållet för gäldenären och de familjemedlemmar som han försörjer, om gäldenären inte har annan inkomst som täcker detta behov.

Utöver vad som sägs i 1 mom. skall från utmätning undantas också andra föremål, om undantaget kan anses godtagbart på grund av gäldenärens eller en familjemedlems sjukdom eller skada. Från utmätning får inte undantas lös egendom som utgör pant eller som någon annan har i sin besittning såsom

säkerhet för en fordran, om utmätning verkställs för den skuld för vilken egendomen utgör säkerhet.

Om värdet av ett i 1 mom. 4 punkten avsett föremål som är jämförbart med arbetsredskap uppenbart överstiger det penningbelopp som anges i förordning, kan föremålet utmätas och säljas under förutsättning att ett skäligt penningbelopp returneras till gäldenären för anskaffning av ett ersättande föremål. Beslutet om det penningbelopp som skall returneras skall antecknas i utmätningssprotokollet och i den anmälan om utmätningen som skall avges istället för detta.

Utän hinder av vad som sägs i 1 mom. 5 punkten, kan ett föremål som där avses utmätas, om det är motiverat på grund av föremålets värde eller försörjningsfara eller av någon annan orsak. Föremålet får dock inte säljas så länge som inkomst kan utmätas på det sätt som avses i nämnda punkt. Om gäldenären och borgenärerna avtalar om att byta ut föremålet mot ett billigare, kan utmätningssmannen ge gäldenären tillstånd att byta ut föremålet. Utmätningen av föremålet förfaller då vid bytet och utmätningen anses gälla den behållning som erhållits vid bytet och det föremål som ersatt det förra. Utmätningssmannen skall fördela den behållning som erhållits vid bytet i enlighet med lag, om inte parterna har avtalat något annat.

6 a §

Efter att utmätning av lön har pågått oavbrutet eller nästan oavbrutet i ett års tid, skall utmätningssmannen på begäran av gäldenären avbryta utmätningen för en eller flera månader under det följande året, om

1) gäldenären efter utmätning har till sitt förfogande endast ett belopp som avses i 6 § 3 mom. eller ett belopp som endast i någon mån överstiger detta,

2) gäldenärens nödvändiga levnadskostna-

der är höga i förhållande till det belopp som efter utmätning återstår för honom, och kostnaderna inte har beaktats i enlighet med 1 mom., eller

3) det föreligger någon annan särskild orsak till avbrottet.

Utan samtycke av sökanden får utmätning i de fall som avses i 2 mom. avbrytas för högst två månader per år eller, om gäldenärens lön utbetalas med oregelbundna intervaller eller om lörens storlek varierar, för en tid som motsvarar denna.

Den tid under vilken utmätningen av lön

varit avbruten med stöd av 2 mom., anses ingå i den tid av ett år som avses i momentet.

Vad som sägs i 2 mom. gäller dock inte utmätning av lön, om betalningsförbud gäller för indrivning av underhållsbidrag till barn.

_____ 1997.

Denna lag träder i kraft den _____ 1997.
Vad som sägs i 4 kap. 5 § tillämpas inte, om utmätning har verkställts före ikraftträdandet av denna lag.

Helsingfors den 21 februari 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Kari Häkämies*

Lag

om ändring av utsökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895) 4 kap. 8 §, sådan den lyder i lag 394/1973,
ändras 4 kap. 5 §, sådan den lyder i lagarna 98/1932 och 366/1961, samt
fogas till 4 kap. 6 a §, sådan den lyder i nämnda lag 394/1973, nya 2—5 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 kap.

Om utmätning

5 §

Från utmätning skola undantagas: 1) för gäldenären och hans familj nödiga gång- och sängkläder samt sängar ävensom oundgängliga möbler och husgerådssaker; 2) gäldenärens och hans familjs andaktsböcker och andra för andaktsövning avsedda föremål samt läroböcker, fack- och bildningslitteratur; 3) gäldenärens och hans hustrus vigsel- och trolovningsringar; 4) nödiga arbetsredskap samt, vid utmätning hos präster, tjänstemän, militärer, läkare och barnmorskor, vad de för tjänstens eller för yrkets utövande behöva; ävensom 5) av de förråd, som i huset finnas, vad till underhåll för en månad tarvas, ifall sådant finnes för gäldenärens utkomst oundgängligt.

Stiger värdet av den i 4 punkten nämnda egendomen icke till [femtontusen mark] eller, om gäldenären har familj att försörja, till [trettiotusen mark], skall skillnaden ur annat av gäldenären anvisat lösöre fyllas. Gäldenär må i stället för den i 4 punkten omnämnda egendomen eller vid avsaknad av sådan egendom undantaga även annat lösöre till nämnda belopp. Lösegendom, som utgör pant eller av annan innehaves med rättighet att densamma till säkerhet för fordran kvarhålla, må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför den är säkerhet.

Föreslagen lydelse

4 kap.

Om utmätning

5 §

Från utmätning skall undantas:

1) *sedvanligt bohag som är i gäldenärens och hans familjs bruk samt personliga föremål i enlighet med skäligen behov,*

2) *föremål som är av särskilt stort känslvärde för gäldenären eller hans familj, om undantaget med hänsyn till föremålets värde kan anses skäligen,*

3) *arbetsredskap som gäldenären behöver samt skol- och studieförnödenheter som gäldenären eller medlemmar av hans familj behöver,*

4) *föremål som kan jämföras med arbetsredskap, till ett belopp som fastställs genom förordning och djur som behövs för gäldenärens näringsverksamhet, till ett skäligen värde, om de är nödvändiga för att trygga uppehållet för gäldenären och de familjemedlemmar som han försörjer,*

5) *i 4 punkten avsedd egendom oberoende av dess värde, om gäldenären med hjälp av den erhåller tillräckligt med utmätningssbar inkomst för betalning av sökandens fordran och undantaget inte heller i övrigt kan anses strida mot sökandens intresse, eller om sökanden samtycker till undantaget, samt*

6) *av gäldenärens penningmedel eller annan motsvarande egendom det belopp som under en månads tid behövs för det nödvändiga uppehållet för gäldenären och de familjemedlemmar som han försörjer, om gäldenären inte har annan inkomst som täcker detta behov.*

Utöver vad som sägs i 1 mom. skall från

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

utmätning undantas också andra föremål, om undantaget kan anses godtagbart på grund av gäldenärens eller en familjemedlems sjukdom eller skada. Från utmätning får inte undantas lös egendom som utgör pant eller som någon annan har i sin besittning såsom säkerhet för en fordran, om utmätning verkställs för den skuld för vilken egendomen utgör säkerhet.

Om värdet av ett i 1 mom. 4 punkten avsett föremål som är jämförbart med arbetsredskap uppenbart överstiger det penningbelopp som anges i förordning, kan föremålet utmätas och säljas under förutsättning att ett skäligt penningbelopp returneras till gäldenären för anskaffning av ett ersättande föremål. Beslutet om det penningbelopp som skall returneras skall antecknas i utmätningssprotokollet och i den anmälan om utmätningen som skall avges istället för detta.

Utän hinder av vad som sägs i 1 mom. 5 punkten, kan ett föremål som där avses utmätas, om det är motiverat på grund av föremålets värde eller förskingringsfara eller av någon annan orsak. Föremålet får dock inte säljas så länge som inkomst kan utmätas på det sätt som avses i nämnda punkt. Om gäldenären och borgenärerna avtalar om att byta ut föremålet mot ett billigare, kan utmätningssmannen ge gäldenären tillstånd att byta ut föremålet. Utmätningen av föremålet förfaller då vid bytet och utmätningen anses gälla den behållning som erhållits vid bytet och det föremål som ersatt det förra. Utmätningssmannen skall fördela den behållning som erhållits vid bytet i enlighet med lag, om inte parterna har avtalat något annat.

6 a §

Efter att utmätning av lön har pågått oavbrutet eller nästan oavbrutet i ett års tid, skall utmätningssmannen på begäran av gäldenären avbryta utmätningen för en eller flera månader under det följande året, om

1) gäldenären efter utmätning har till sitt förfogande endast ett belopp som avses i 6 § 3 mom. eller ett belopp som endast i någon mån överstiger detta,

2) gäldenärens nödvändiga levnadskostnader är höga i förhållande till det belopp som

Gällande lydelse

8 §
 Stadgandena om undantagande av egendom i 5 § 1 mom. 2 och 5 punkterna samt 2 mom. tillämpas ej vid utsökning av underhållsbidrag som avses i 6 § 2 mom. såframt icke gäldenären är familjeförsörjare.

Föreslagen lydelse

efter utmätning återstår för honom, och kostnaderna inte har beaktats i enlighet med 1 mom., eller

3) det föreligger någon annan särskild orsak till avbrottet.

Utan samtycke av sökanden får utmätning i de fall som avses i 2 mom. avbrytas för högst två månader per år eller, om gäldenärens lön utbetalas med oregelbundna intervaller eller om lörens storlek varierar, för en tid som motsvarar denna.

Den tid under vilken utmätningen av lön varit avbruten med stöd av 2 mom., anses ingå i den tid av ett år som avses i momentet.

Vad som sägs i 2 mom. gäller dock inte utmätning av lön, om betalningsförbud gäller för indrivning av underhållsbidrag till barn.

8 §
 (upphävs)

_____

Denna lag träder i kraft den 1997.
 Vad som sägs i 4 kap. 5 § tillämpas inte, om utmätning har verkställts före ikraftträdandet av denna lag.

_____